

NAFARROAKO GOBERNUA

GARAPEN EKONOMIKOA

ESKUBIDE SOZIALAK

OGASUNA ETA FINANTZA POLITIKA

LEHENDAKARITZA, FUNTZIO
PUBLIKOA, BARNEA ETA JUSTIZIAHERRITARREKIKO ETA
ERAKUNDEEKIKO HARREMANAK

HEZKUNTZA

OSASUNA

KULTURA, KIROLA ETA GAZTERIA

LANDA GARAPENA, INGURUMENA
ETA TOKI ADMINISTRAZIOA

SEGURTASUNA ETA LARRIALDIAK

Gobernuak San Kristobal Ihesaren omenezko ekitaldia egingo du bere 80. urteurrenean jarduera-programa zabal batekin

"Ezkaba proiektuak" iheslariak aurkitzeko eta identifikatzeko ekimena nabarmentzen du eta horiek jarraitutako mendiko ibilbide luze bat, nazioarteko lan-esparru bat edo emakumeen eginkizunari buruzko liburu bat barne hartzen ditu

Ostirala, 2017.eko maiatzak 5

Nafarroako Gobernuak presoek San Kristobal kartzelatik egindako ihesaren omenezko ekitaldi bat egingo du. Hainbat jarduera izango dira, gertaera horiek gogoratzen laguntzeko eta oroitzapenean geratzeko, 2018 . urtean beteko den ihesaren 80. urteurrenean.

"Ezkaba proiektua" da, eta gaur goizean aurkeztu dute

Ana Ollok, Herritarrekiko eta Erakundeekiko Harremanetako kontseilariak, eta Alvaro Baraibarrek, Bakea, Bizikidetzeta eta Giza Eskubideen zuzendariak. Proiektuak San Kristobaleko iheslariak aurkitzeko eta identifikatzeko ekimena nabarmentzen du, eta Estatu osoko erakunde eta elkarten laguntza izango dute berreskuratutako gorpuak identifikatzen laguntzen dizkieten familiak aurkitzeko.

Horrela, Nafarroako Gobernuak harremanetan jarri da gobernu hauekin: Andaluziako Gobernuak (Kultura Kontseilaritzako Memoria Demokratikoko Zuzendaritza Orokorra); Aragoiako (Presidentetzako Departamentua); Kataluniako (Erakunde arteko Harremanen Zuzendaritza Orokorra); Extremadurako (Kultura Ondareko eta artxiboetako Zerbitzua); Euskadiko (GOGORA institutua) eta Valentziako (Justizia Kontseilaritza); Santiagoko eta Pontevedrako Concello-ak, Madrilgo Udala; baita Erakunde akademikoak eta Memoria Historikoa berreskuratzeko Erakundeak ere, hala nola GEHCEX (Extremadurako Ikerketa Taldea), Galiziako HISTAGRA eta Memoria elkarteak, hala nola ARMH (Memoria Historikoa Berreskuratzeko Elkarte), AMESDE (Memoria Sozial eta Demokratikoko Elkarte), edo Segoviako eta Gaztela eta Leongo Memoriarako Foroa.

Lan-ildo honen barruan, besteak beste iheslariak mendiko ibilbide luze (GR) baten bidez askatasuna lortzen saiatzeko jarraitu zuten ibilbidea

San Kristobal gortorlekuaren eta kartzelaren airetikoko bista

berregingo dute; nazioarteko lan-esparru bat antolatuko dute botilen hilerriaren inguruan; liburu bat aterako dute eta presoek emakumeek zuten eginkizuna eta Iruñeko emakumeekiko solidaritate-harremana erakusten duen erakusketa bat muntatuko dute.

Ana Ollo adierazi du proiektuan memoriaren politika publikoen lehenetako ildoak jasotzen direla, eta iraganari begiratu kritikoa eginez eraiki behar dela, desmemoriatik eta ahaztetik ihes egin gabe. Hauxe gaineratu du: "Ezkaba Gotorlekua memoria bizi eta aktibo bat eraikitzeko tresna bihurtu behar da, iraganeko eta gaur egungo giza eskubideak urratzeko prozesu guztiekin kritikoa dena, ez errepikatzen bermeak ezarriz eta begirada etorkizunean eta geroagoko belaunaldietan jarriz".

GR 225, mendiko ibilbide luzea: Ezkabako ihesa

Bestalde, Álvaro Baraibarrek Ezkaba Proiektuan barne hartzen diren jarduerak zehaztu ditu. Horietako bat iheslariak Frantziak eskaini ahal zien askatasuna lortzeko ahaleginean jarraitu zuten ibilbidea berregitea da, GR 225 mendiko ibilbide luze batekin, esparru honetan Fermín Ezkietak, Rafa Aldaik eta Fernando Marticorenak boluntario gisa hasitako lanak jarraitzen dituenak. Hain zuzen iheslariak Aldudeko haranerantz jarraitu zuten ibilbidea berreskuratu dute. Proiektua Nafarroako Mendi Federazioaren laguntzarekin egiten ari da eta hauek dira helburuak: igarotzen den eremuen landa-ingurunea ezagut dadila sustatzea, zenbait urteetan ezkatuta egon diren gertaera historikoak bultzatzea, historia integratzeko aukera ematen duen aisialdi-jarduera baten bidez eta bake, bizikidetzaren eta aniztasuna ezagutzeko balioak sustatzea.

Mendiko ibilbide luzea uda honetan erabili ahal da eta lau etapa ditu, familientzat ere dela kontuan hartuz:

- San Kristobal Gotorlekua – Olabe (13,8 km).
- Olabe – Saigots (14,1 km).
- Saigots – Sorogain (15,4 km).
- Sorogain – Urepele (9,8 km).

Lan-esparrua Botilen hilerrian

Kirolaren eta Gazteriaren Institutuarekin lankidetzan nazioarteko lan-esparru bat antolatu da Botilen hilerriaren inguruan. Uztailaren 25etik abuztuaren 8ra bitartean egingo da, eta 18 eta 30 urte arteko gazteentzat da. Guztira 25 plaza ditu eta horien erdia, nazioartekoak dira; gainerakoak Espainiako estatuko gazteentzat.

Botilen hilerria Ezkaba mendiko iparraldeko hegalean dago. Han, San Kristobal Gotorlekuko presondegian hildako 131 preso lurperatu zituzten Franco jeneralaren diktaduraren lehen urteetan. Horietako askori botila bat jarri zioten belarrien parean, nor ziren adierazteko dokumentazioarekin. Ekimen honen helburua da esparru hori duin egitea, sarbideak hobetuz eta bisitariei informazio publikoa emanez.

Emakumeak eta solidaritate-sareak presoekin

Horrez gain, Gobernuak beste bi ekimen prestatzen ari da, Iruñeko emakumeen eta presoek baldintza jasanezinei aurre egiten laguntzeko Estatutako hainbat tokitatik etorri ziren presoek bikotekideen artean sortu ziren solidaritate-sareen garrantzia nabarmentzeko.

Lehendabizi, Amaia Kovachsen ikerketa batean oinarritutako liburu bat egiten ari dira. Amaiak bere ideologiarengatik edo solidaritatearengatik presoek laguntzeari ekin zioten emakumeen istorioak jaso ditu. 2017. urtearen amaierarako argitaratzea aurreikusita dago. Ekimen honi jarraitzeko, 2018ko udaberrian ikerketa horretan oinarritutako erakusketa bat inauguratuko dute, eta senideek gorde dituzten presoek zenbait objektu egongo dira ikusgai: gutunak, azalpenezko panelak eta abar.

Abian jarritako beste jarduerak

Jarduera horiez gain beste jarduerak ere egin azken bi urteetan, hala nola San Kristobaleko espetxeko iheslariak eta presoak lurpetik ateratzeko plana, Aranzadi Zientzia Elkartearekin lankidetzan garatutakoa. 2016. urtean Olaben eta Usetxin atera dituzte gorputzak lurpetik, eta 2017. urtean Burutainen.

Álvaro Baraibarrek "Faxismoa eta oroitzeko lekuak" izeneko jardunaldien barruan iaz hasitako "Oroitzeko tokiak eta ibilbideak" prestakuntza-ikastaroa ere gogoratu du, izan ere, Nafarroa osoko 35 ikastetxeetako 56 irakaslek parte hartu dute, eta horri esker, sareko lan-proiektu bat sortu da: "Memoria duten eskolak". Gaur egun irakasle-talde bat ari da lanean gotorlekua "Memoria-toki" gisa hartzen duen hezkuntza-proposamen bat egiteko. Era berean, bisita-plan bat diseinatzen ari dira ikastetxeetarako. Ekain honetan hasiko da Frantziako ikastetxe-talde batekin. Hain zuzen Gobernua "Memoria duten eskolak" proiektu honen esparruan ikasleak trukatzeko programaren barruan etorriko dira Iruñera.